

**МОНГОЛ, ХЯТАДЫН ЗАМЫН-ҮҮД, ЭРЭЭНИЙ
ЭДИЙН ЗАСГИЙН ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ
БҮС БАЙГУУЛАХ ТУХАЙ МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР,
БҮГД НАЙРАМДАХ ХЯТАД АРД УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР
ХООРОНДЫН ХЭЛЭЛЦЭЭР**

Монгол Улсын Засгийн газар, Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Засгийн газар /цаашид хамтад нь "талууд" гэх/ хоёр улсын иж бүрэн стратегийн түншлэлийн харилцааг бэхжүүлэн хөгжүүлэх, Монгол Улсын "Хөгжлийн зам" хөтөлбөр болон БНХАУ-ын "Бүс ба Зам" санаачилгын уялдааг бэхжүүлэх, харилцан ашигтай хамтын ажиллагааны түвшинг дээшлүүлэх зорилгоор тусгаар тогтнол, бүрэн эрхт байдал, нутаг дэвсгэрийн бүрэн бүтэн байдлыг харилцан хүндэтгэх үзэл санааг баримтлан, эрх тэгш, харилцан ашигтай хөгжих зарчмын үндсэн дээр "Монгол, Хятадын Замын-Үүд, Эрээний эдийн засгийн хамтын ажиллагааны бүс"-ийг /цаашид "хамтын ажиллагааны бүс" гэх/ байгуулахаар тохиролцов.

**НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ
НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ**

**Нэгдүгээр зүйл.
Зорилго**

1.1. Талууд Монгол, Хятадын хил орчмын бүс нутгийн эдийн засгийн хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх зорилгоор хамтын ажиллагааны бүсийн бүтээн байгуулалтыг тус тус харилцан уялдаатай хөгжүүлэх, хамтын ажиллагааны бүсэд үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, худалдаа болон хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаа явуулах таатай орчныг бүрдүүлснээр Монгол, Хятадын найрсаг хамтын ажиллагааны жишиг бүс болгон хөгжүүлнэ.

**Хоёрдугаар зүйл.
Хамтын ажиллагааны зарчим**

Талууд дараахь зарчмын үндсэн дээр хамтын ажиллагааг хөгжүүлнэ. Үүнд:

2.1. Харилцан ашигтай, тэнцвэртэй хөгжих.

Талууд өөрсдийн нөөц боломж, давуу талд тулгуурлан, хоёр талын эдийн засгийн ашиг сонирхлыг харгалзан, хөрөнгө оруулалт болон бизнес эрхлэх таатай орчныг бүрдүүлэх, хамтын ажиллагааны механизмыг боловсронгуй болгох замаар нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийг түргэтгэнэ.

2.2. Хамтын ажиллагааны бүсийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг уялдуулан боловсруулж, үе шаттай хэрэгжүүлэх.

Талууд өөр өөрсдийн талын бүсийн төлөвлөлт, бүтээн байгуулалт, худалдаа, хөрөнгө оруулалт, үйлдвэрлэл, логистик, аялал жуулчлал, үйлчилгээ зэрэг салбарыг уялдаа холбоотой, ижил түвшинд хөгжүүлэхийг үндэс болгож, хамтын ажиллагааны бүсийн ерөнхий төлөвлөгөөг харилцан уялдуулан боловсруулж, үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.

2.3. Хууль дээдлэх, ил тод, харилцан ашигтай, шуурхай байх.

Талууд хамтын ажиллагааны бүсэд үйл ажиллагаа явуулах, аюулгүй байдлыг хангахад хууль дээдлэх зарчмыг баримтлах бөгөөд хөрөнгө оруулагч болон бизнес эрхлэгчдэд хуулийн хүрээнд шуурхай үйлчлэх, шударга өрсөлдөх таатай орчин бүрдүүлэх чиглэлээр хамтран ажиллана.

2.4. Шинэ дэвшилтэт технологи, инновацид суурилан хөгжих.

Талууд хамтын ажиллагааны бүсэд олон улсын хөрөнгө оруулагчдыг татах, дэвшилтэт техник, технологийг нутагшуулж, инновацид түшиглэсэн үйлдвэрлэл, үйлчилгээг хөгжүүлэх, мэргэжлийн боловсон хүчнийг бэлтгэх чиглэлээр хамтран ажиллана.

2.5. Талууд нийгмийн ёс суртахуунд харш үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэхгүй байх зарчмыг баримтална.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ БҮСИЙН НУТАГ ДЭВСГЭР

Гуравдугаар зүйл. Байршил

3.1. Хамтын ажиллагааны бүсийн монголын талын хэсэг нь Монгол Улсын Дорноговь аймгийн Замын-Үүд сумын нутаг дэвсгэрт орших Замын-Үүд чөлөөт бүсийн 9 км² (900 га) газар нутаг бөгөөд координат нь зүүн талаараа хилийн Замын-Үүд боомт, баруун талаараа Борхойн тал, хойд талаараа хилийн зурвас, урд талаараа Монгол Улсын хилээс 800 метр зайд байрлана.

3.2. Хамтын ажиллагааны бүсийн хятадын талын хэсэг нь БНХАУ-ын Өвөр Монголын Өөртөө Засах Орны Эрээн хотын нутаг дэвсгэрт байрлах 9.03 км² (903 га) газар нутаг бөгөөд координат нь зүүн талаараа ачаа тээврийн замаас 70м, баруун талаараа хилийн шалган нэвтрүүлэх байрнаас 600м зайд, хойд талаараа хил хамгаалалтын зориулалт бүхий тусгай бүсийн өмнөд хэсэгтэй, урд талаараа хил хамгаалалтын зориулалт бүхий тусгай хашаатай залгаа байна. (БНХАУ-ын Байгалийн баялгийн яамнаас батлах газар ашиглах зөвшөөрөлд тусгагдсаныг үндэслэнэ.)

3.3. Энэ зүйлийн 3.1, 3.2 дахь хэсэгт тодорхойлсон хоёр талын хамтын ажиллагааны бүсийн нутаг дэвсгэрийг хамруулан "Монгол, Хятадын Замын-Үүд, Эрээний эдийн засгийн хамтын ажиллагааны бүс" гэж нэрлэнэ.

3.4. Хамтын ажиллагааны бүсийг хооронд нь хил дамнасан байгууламжаар холбох бөгөөд улсын хилийн шугамын явалтыг тодорхой байлгах зорилгоор улсын хилийг огтлон гарах цэгийн байршлыг талуудын эрх бүхий байгууллага харилцан хэлэлцэн тохиролцож, газар дээр нь тогтоон протокол үйлдэж, дипломат шугамаар харилцан баталгаажуулна. Аль нэг тал хилийн шугам дээр дангаараа тэмдэглэгээ хийхийг хориглоно. Талууд хамтын ажиллагааны бүсийн монгол, хятадын хэсгийг холбох хил дамнасан байгууламжийн асуудлаар харилцан хэлэлцэж, тохиролцоно.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ БҮСЭД ҮЙЛЧЛЭХ ХУУЛЬ ТОГТООМЖ, БАРИМТЛАХ БОДЛОГО

Дөрөвдүгээр зүйл. Үйлчлэх хууль тогтоомж

4.1. Хамтын ажиллагааны бүсийн Монголын талын нутаг дэвсгэрт Монгол Улсын хууль тогтоомж үйлчилнэ.

4.2. Хамтын ажиллагааны бүсийн Хятадын талын нутаг дэвсгэрт БНХАУ-ын хууль тогтоомж үйлчилнэ.

4.3. Монгол Улс, БНХАУ хооронд байгуулсан хоёр талт олон улсын гэрээ болон талуудын нэгдэн орсон олон талт олон улсын гэрээ хамтын ажиллагааны бүсийн тус тусын нутаг дэвсгэрт хүчин төгөлдөр үйлчилнэ.

Тавдугаар зүйл. Хилийн хяналт шалгалт

5.1. Хамтын ажиллагааны бүсэд талуудын иргэд хоёр талын дотоодын хууль тогтоомж, хоёр улсын хооронд байгуулсан хоёр талт олон улсын гэрээ болон талуудын нэгдэн орсон олон талт олон улсын гэрээний дагуу хүчин төгөлдөр олон улсын аяллын бичиг баримт, эсхүл орж/гарах бичиг баримтаар визгүйгээр нэвтрэнэ. Талууд хамтын ажиллагааны бүсэд нэвтрэх дээр дурдсан бичиг баримтын жагсаалт болон загварыг дипломат шугамаар харилцан мэдэгдэнэ.

5.2. Талуудын иргэд нөгөө улсын нутаг дэвсгэрт хууль ёсоор оршин сууж байхдаа олон улсын аяллын бичиг баримт ашиглан нөгөө улсын талаас хамтын ажиллагааны бүсэд орж, гарч болно.

5.3. Гуравдагч орны иргэд болон харьяалалгүй хүмүүс талуудын нутаг дэвсгэрт хууль ёсоор оршин сууж байхдаа олон улсын аяллын бичиг баримт ашиглан суугаа орныхоо талаас хамтын ажиллагааны бүсэд орж, гарч болно.

5.4. Хамтын ажиллагааны бүсэд нэвтэрсэн хүн, тээврийн хэрэгсэл тухайн орсон гарцаараа буцаж гарна. Зорчигч, тээврийн хэрэгсэл нь нөгөө улсын нутаг дэвсгэрт хамтын ажиллагааны бүсээр дамжин нэвтрэхгүй бөгөөд зөвхөн хилийн боомтоор зохих журмын дагуу нэвтэрнэ.

5.5. Талууд хамтын ажиллагааны бүсэд орж, гарах зорчигч, тээврийн хэрэгслийн бүрдүүлэх шаардлагатай бичиг баримтыг хялбаршуулах талаар боломжит бүх арга хэмжээ авна.

5.6. Дээр дурдсан хүмүүс хамтын ажиллагааны бүсэд нэвтрэн орсон өдрөөс эхлэн 30 хоногоос хэтрэхгүй хугацаанд байрлана. Талууд өөрийн талаас хамтын ажиллагааны бүсэд нэвтэрч ороод 30 хоногийн дотор тухайн талаар буцаж гараагүй хүний талаар талуудын эрх бүхий байгууллагын хооронд байгуулсан хамтын ажиллагааны механизмаар дамжуулан нөгөө талдаа мэдэгдэнэ.

Зургадугаар зүйл.

Гааль, хорио цээрийн үзлэг, хяналт шалгалт

6.1. Талууд тус тусын дотоодын хууль тогтоомж болон хоёр улсын хооронд байгуулсан холбогдох хэлэлцээрийн дагуу зорчигч, тээврийн хэрэгсэл, ачаа тээш болон бараанд өөр өөрийн талдаа гааль, хорио цээрийн хяналт шалгалт, үзлэг болон гаалийн бүрдүүлэлтийг хийнэ.

6.2. Хамтын ажиллагааны бүсийн аль нэг хэсэгт хүн, малын халдварт өвчин илрүүлсэн тохиолдолд талууд хамтарсан хариу арга хэмжээг шуурхай авч хэрэгжүүлэхийн зэрэгцээ халдварт өвчний нөхцөл байдлын талаар харилцан мэдээлнэ.

6.3. Талуудын хорио цээрийн хяналт шалгалтаар амьтан, ургамал, шавьж, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний талаарх олон улсын гэрээ, дотоодын хууль тогтоомжид заасан нөхцөл, шаардлагад нийцээгүй болон эрүүл ахуйн аюулгүйн үзүүлэлтийн шаардлага хангаагүй барааг илрүүлсэн тохиолдолд уг барааг тус тусын дотоодын хууль тогтоомжийн дагуу ариутгах, халдваргүйжүүлэх, буцаах, эсхүл устгах арга хэмжээг авна.

6.4. Талууд хамтын ажиллагааны бүсийн өөрийн хэсэгт тус тусын дотоодын хууль тогтоомжийн дагуу бараа бүтээгдэхүүнд хорио цээрийн хяналт шалгалт хийнэ.

6.5. Талууд дотоодын хууль тогтоомж болон хоёр улсын хооронд байгуулсан холбогдох хэлэлцээрийн дагуу хамтын ажиллагааны бүсэд орох, гарах зорчигч,

тээврийн хэрэгсэл, ачаа тээш болон бараанд гаалийн хялбаршуулсан бүрдүүлэлт, үзлэг, хяналт шалгалт хийнэ.

6.6. Талууд хамтын ажиллагааны бүсийн тухайн хэсэг рүү нэвтэрч байгаа бараанд эрсдэлд суурилсан гаалийн хяналт тавина.

6.7 Гаальтай холбоотой бусад асуудлыг талуудын холбогдох хууль тогтоомжоор зохицуулна.

Долдугаар зүйл. Татварын бодлого

7.1. Татварын бодлогыг хамтын ажиллагааны бүсийн аль аль талын үүрэг зориулалт болон удирдлагын хэлбэрийг харгалзаж дотоодын хууль тогтоомжийн дагуу хэрэгжүүлнэ.

Наймдугаар зүйл. Хөрөнгө оруулалт, оюуны өмчийн хамгаалалт, бүртгэл

8.1. Талууд хамтын ажиллагааны бүсийн тус тусын нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж байгаа хөрөнгө оруулагчийн хууль ёсны эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалах чиглэлээр харилцан дэмжлэг үзүүлнэ.

8.2. Талууд тус тусын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу хийгдэх бүтээн байгуулалтын ажилд төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хэлбэрийг ашиглахыг дэмжиж, хөрөнгө оруулагчидтай хамтран ажиллана.

8.3. Хамтын ажиллагааны бүсийн тус тусын нутаг дэвсгэрт бүртгэлтэй аж ахуйн нэгж, байгууллага үйл ажиллагаа явуулахдаа оюуны өмчийн эрхтэй холбоотой дотоодын хууль тогтоомж, олон улсын гэрээг мөрдлөгө болгоно. Талууд оюуны өмчийн эрхэд халдсан хуурамч бараа бүтээгдэхүүнтэй холбоотой аливаа гэмт хэрэг, хууль бус үйлдэлтэй хатуу тэмцэнэ.

8.4. Хамтын ажиллагааны бүсийн тал тус бүрд үйл ажиллагаа явуулах аж ахуйн нэгж, байгууллага тухайн улсын хууль тогтоомжийн дагуу бүртгүүлсэн байна. Тухайн улсын хууль тогтоомжийн дагуу зөвшөөрөл авах шаардлагатай төслийг хэрэгжүүлэхдээ тухайн улсын холбогдох байгууллагаас зөвшөөрөл авсны дараа үйл ажиллагаагаа эрхлэн явуулна. Талууд бүртгэх болон зөвшөөрөл олгох дүрэм журмыг хөнгөвчлөхийг зорьж ажиллана.

Есдүгээр зүйл. Хөдөлмөр эрхлэлт

9.1. Талууд хамтын ажиллагааны бүсэд гадаадын ажиллах хүч, мэргэжилтэнг авч ажиллуулахдаа өөрийн дотоодын холбогдох хууль тогтоомжийг дагаж мөрдөнө.

9.2. Хамтын ажиллагааны бүсэд ажиллаж буй нийт монгол, хятад иргэдийн тооны харьцааг харилцан тэнцвэртэй байлгах зарчмыг баримтална.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ БҮСИЙН УДИРДЛАГА, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

Аравдугаар зүйл. Удирдлага, зохион байгуулалт

Талууд Худалдаа, эдийн засаг, шинжлэх ухаан, техникийн хамтын ажиллагааны Монгол, Хятадын Засгийн газар хоорондын Комиссын хүрээнд хамтын ажиллагааны бүсийн үйл ажиллагааг зохицуулах дараахь гурван түвшний хамтарсан механизмыг бий болгоно. Үүнд:

10.1. Хамтын ажиллагааны бүсийн Хамтарсан зохицуулах зөвлөл

Дарга: Монгол Улсын Гадаад харилцааны яам болон БНХАУ-ын Худалдааны яамны сайдын түвшний албан тушаалтан.

Гишүүд: Талуудын холбогдох яам, байгууллага болон Өөртөө засах орон (аймаг)-ийн холбогдох албаны хүмүүс.

Хамтарсан зохицуулах зөвлөл нь энэхүү хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай ерөнхий удирдлагаар хангах, хамтын ажиллагааны бүсийн бизнес, хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааг дэмжих, бизнесийн таатай орчныг бүрдүүлэх зэрэг асуудлыг хэлэлцэж, шаардлагатай тохиолдолд тус тусын төрийн захиргааны төв болон бусад холбогдох байгууллагад асуудлыг тавьж, шийдвэрлүүлнэ.

Хамтарсан зохицуулах зөвлөлийн үйл ажиллагааны хэлбэр нь хурал байх бөгөөд жилд 1-ээс доошгүй удаа хуралдана. Хуралдааны товыг дипломат шугамаар тохиролцоно. Хурлын явц, хамтын ажиллагааны үр дүнг Худалдаа, эдийн засаг, шинжлэх ухаан, техникийн хамтын ажиллагааны Монгол, Хятадын Засгийн газар хоорондын Комисст тайлагнана.

10.2. Хамтын ажиллагааны бүсийн Хамтарсан гүйцэтгэх зөвлөл

Талууд хамтарсан гүйцэтгэх зөвлөлийн дарга, гишүүдийг тус тусдаа томилж, нөгөө талдаа мэдэгдэнэ.

Хамтарсан гүйцэтгэх зөвлөл нь энэхүү хэлэлцээрийн зүйл, заалтыг хэрэгжүүлэх, хамтын ажиллагааны бүсийг хөгжүүлэх ерөнхий төлөвлөгөөг

боловсруулах, хэрэгжүүлэх, хамтын ажиллагааны бүсийн бүтээн байгуулалтыг урагшлуулах ажлыг хариуцна. Хамтарсан гүйцэтгэх зөвлөл нь Хамтарсан зохицуулах зөвлөлөөс чиглэл авч, ажлаа тайлагнана.

10.3. Хамтын ажиллагааны бүсийн Хамтарсан менежментийн зөвлөл

Хамтын ажиллагааны бүс байгуулах эхний үе шатанд талууд өөрийн харьяа бүсийн өдөр тутмын удирдлага, үйл ажиллагааг хариуцах тухайн талын менежментийн зөвлөлийг байгуулна. Менежментийн зөвлөл нь ажлаа Хамтарсан гүйцэтгэх зөвлөлд тогтмол хугацаанд тайлагнана. Нөхцөл бүрдсэн үед талууд хэлэлцэн зөвшилцсөний үндсэн дээр хамтын ажиллагааны бүсийн Хамтарсан менежментийн зөвлөлийг байгуулна. Хамтарсан менежментийн зөвлөл нь хамтын ажиллагааны бүсийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдан зохион байгуулж, Хамтарсан гүйцэтгэх зөвлөлд тогтмол хугацаанд ажлаа тайлагнана.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ ЧИГЛЭЛ

Арван нэгдүгээр зүйл. Байгаль орчин

11.1. Талууд хамтын ажиллагааны бүсэд байгаль орчныг хамгаалах чиглэлээр хамтран ажиллана.

11.2. Талууд уур амьсгалын өөрчлөлттэй тэмцэх, усны бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх, хянах, усны нөөцийг хамгаалах, ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх, цөлжилтөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр үр өгөөжтэй арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

11.3. Хамтын ажиллагааны бүсэд үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллага байгаль орчинд ээлтэй, дэвшилтэт технологи ашиглана.

Арван хоёрдугаар зүйл. Дэд бүтэц

12.1. Талууд хамтын ажиллагааны бүсийн бүтээн байгуулалт, хөгжлийг дэмжих зорилгоор суурь судалгаа, эрсдэлийн үнэлгээ хийж, техник эдийн засгийн үндэслэл бүхий тус тусын бүсийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг уялдуулан боловсруулсны үндсэн дээр хамтын ажиллагааны бүсийг дэд бүтцээр хангах болон өөрийн хэсгийн дэд бүтцийн бүтээн байгуулалтын ажлыг харилцан уялдаатай хэрэгжүүлнэ.

Арван гуравдугаар зүйл. Үйлдвэрлэл, худалдаа

13.1. Талууд оюуны өмчийн эрхийн хамгаалалт бүхий нэмүү өртөг шингэсэн, эцсийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, худалдааг түлхүү дэмжинэ.

13.2. Хамтарсан зохицуулах зөвлөл хамтын ажиллагааны бүсийн тус тусын нутаг дэвсгэрт хөгжүүлэх үйлдвэрлэлийн салбарыг тухайн бүсийн нийлүүлэлтийн гинжин хэлхээний системд үндэслэн харилцан зөвшилцөх замаар хэлэлцэн тогтоно. Хөгжүүлэх үйлдвэрлэлийн чиглэл нь тухайн улсын хууль тогтоомжид нийцсэн байх бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд тус тусын дотоодын хууль тогтоомжийн дагуу эрх бүхий байгууллагад асуудлыг тавьж шийдвэрлүүлнэ.

13.3. Хамтын ажиллагааны бүсэд хөгжүүлэх үйлдвэрлэл, үйлчилгээний чиглэлийг хоёр улсын Засгийн газраас хэрэгжүүлж буй төсөл, хөтөлбөртэй уялдуулан хэрэгжүүлэхийг дэмжинэ.

13.4. Талууд тус тусын дотоодын хууль тогтоомж, холбогдох олон улсын гэрээгээр хүлээсэн үүргийн хүрээнд худалдааг хөнгөвчлөхөд дэмжлэг үзүүлнэ.

13.5. Хамтын ажиллагааны бүсийн монголын талын, эсхүл хятадын талын нутаг дэвсгэрт үйлдвэрлэсэн бараанд үйлдвэрлэгчийн хүсэлтээр талуудын холбогдох журмын дагуу эрх бүхий байгууллага гарал үүслийн гэрчилгээ олгоно.

Арван дөрөвдүгээр зүйл.

Тээвэр, логистик

14.1. Талууд хамтын ажиллагааны бүсийн тус тусын нутаг дэвсгэрийн эдийн засгийн болон худалдааны эргэлтийг нэмэгдүүлэх зорилгоор олон улсын стандартад нийцсэн дэвшилтэт технологийг ашиглан, холимог тээвэр логистикийн дэд бүтэц бий болгоно.

14.2. Авто замаар тээвэрлэлт гүйцэтгэх тохиолдолд нэг улсад бүртгэлтэй ачааны автомашин, зүтгүүр нөгөө улсад болон гуравдагч улсад бүртгэлтэй хагас чиргүүлээр ачаа тээвэрлэлт гүйцэтгэж болно.

14.3. Хамтын ажиллагааны бүсэд үйлдвэрлэсэн бараа, бүтээгдэхүүнийг талууд өөрсдийн нутаг дэвсгэрээр дамжин өнгөрүүлж, гуравдагч улсад гаргах боломжийг бүрдүүлнэ.

Арван тавдугаар зүйл.

Банк, санхүү

15.1. Хамтын ажиллагааны бүс дэх аж ахуйн нэгж, байгууллага хил дамнасан гүйлгээ хийхдээ арилжааны банкаар дамжуулан Монгол, Хятадын

мөнгөн тэмдэгт болон гүйлгээ хийж буй талуудын хүлээн зөвшөөрөх мөнгөн тэмдэгтийг ашиглана.

15.2. Хамтын ажиллагааны бүсэд банк, банк бус санхүүгийн байгууллага, бусад бүх төрлийн санхүүгийн байгууллага, тэдгээрийн байгуулсан салбар, охин компаний үйл ажиллагааг тус тусын холбогдох хууль тогтоомжоор хянаж, зохицуулна.

**Арван зургаадугаар зүйл.
Аялал жуулчлал**

16.1. Талууд хамтын ажиллагааны бүсэд аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн хөгжүүлэх, аялал жуулчлалын үйлчилгээг сайжруулах, маркетинг, сурталчилгаа зэрэг салбарын хамтын ажиллагааг өргөжүүлнэ.

**Арван долдугаар зүйл.
Нийгмийн үйлчилгээ**

17.1. Талууд боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, эрүүл мэнд, хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгааллын чиглэлээрх хамтын ажиллагааг дэмжинэ.

**ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ
АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ, ХАРУУЛ ХАМГААЛАЛТ,
ХЯНАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА**

**Арван наймдугаар зүйл.
Аюулгүй байдлын арга хэмжээ**

18.1. Талууд хамтын ажиллагааны бүсийн өөрийн талд аюулгүй байдал, нийгмийн дэг журмыг хамгаалах арга хэмжээ авч, гэмт хэрэгтэй тэмцэх буюу түүнээс урьдчилан сэргийлэх, гамшиг осол, аюулт үзэгдэл, техникийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, хяналт шалгалт, аврах, хор уршгийг арилгах, хойшлуулшгүй сэргээн босгох үйл ажиллагааг зохион байгуулна.

18.2. Хамтын ажиллагааны бүсийн аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор талуудын эрх бүхий байгууллагын төлөөллөөс бүрдсэн хамтын ажиллагааны механизмыг бий болгож, дараахь хэлбэрээр хамтран ажиллана. Үүнд:

18.2.1. Талуудын дотоодын хууль тогтоомж, хоёр улсын хооронд байгуулсан болон талууд нэгдэн орсон олон улсын гэрээний дагуу хамтын ажиллагааны бүсэд гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, үйлдэгдсэн гэмт хэрэгтэй тэмцэх, тодорхой төрлийн зарим гэмт хэргийн шалтгаан нөхцөлийг судлах зэрэг чиглэлд харилцан туслалцаа үзүүлэхийг нэмэгдүүлж, шаардлагатай тохиолдолд харилцаа холбоо болон цахим сүлжээгээр харилцан мэдээлэл солилцоно.

18.2.2. Хамтын ажиллагааны бүсийн нутаг дэвсгэрт соёлын дурсгалт зүйл, түүхэн эд өлгийн зүйлс болон урлагийн бүтээл, ховор амьтан, ургамлын төрөл, тэдгээрээр хийсэн бүтээгдэхүүнийг хууль бусаар нэвтрүүлсэн болон хураагдсан тохиолдолд талууд дотоодын хууль тогтоомж, хоёр улсын хооронд байгуулсан болон талууд нэгдэн орсон олон улсын гэрээний дагуу эргүүлэн шилжүүлнэ.

18.2.3. Энэхүү хэлэлцээрийн хүрээнд талууд хилийн дэглэмтэй холбоотой хоёр талын гэрээг дагаж мөрдөнө. Талууд хилийн төлөөлөгчдийн уулзалт болон хоёр талын эрх бүхий байгууллагын хамтын ажиллагааны механизмыг ашиглан тэдгээрийн эрх мэдлийн хүрээний тодорхой асуудлаар уулзалт хийж, санал болговол хамтарсан зохицуулах зөвлөл шийдвэр гаргахдаа харгалзан үзнэ.

18.3. Талууд дотоодын хууль тогтоомж, хоёр талт гэрээ болон хоёр талын нэгдэн орсон олон улсын гэрээний дагуу гэмт этгээд шилжүүлэх, нутаг буцаах ажлыг зохион байгуулна.

18.4. Хамтын ажиллагааны бүсэд онцгой нөхцөл үүссэн үед талуудын эрх бүхий байгууллага хамтран ажиллах, хууль тогтоомж зөрчсөн этгээдийн асуудлыг шийдвэрлэх, хууль хэрэгжүүлэх ажиллагаа явуулахдаа "Монгол, Хятадын хилийн дэглэмийн тухай Монгол Улсын Засгийн газар, БНХАУ-ын Засгийн газар хоорондын гэрээ"-г баримтална.

18.5. Талуудын үндэсний аюулгүй байдал, нийгэм, олон нийтийн ашиг сонирхол, байгаль орчныг хамгаалах, хүн, амьтан, ургамлын эрүүл мэнд, аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор талууд хамтын ажиллагааны бүсэд оруулж, гаргахыг хориглох ачаа, барааны нэр төрлийн жагсаалтыг холбогдох байгууллагын саналыг үндэслэн хамтарсан зохицуулах зөвлөлөөр хэлэлцэж, тохиролцоно.

Арван есдүгээр зүйл.
Хамтын ажиллагааны бүсийн
тус тусын нутаг дэвсгэр дэх хамгаалалт

19.1. Талуудын эрх бүхий байгууллага тус тусын нутаг дэвсгэр дэх хамтын ажиллагааны бүсийн аюулгүй байдал, хамгаалалтын арга хэмжээг зохион байгуулж, дотоодын хууль тогтоомжийн дагуу хэрэгжүүлнэ.

19.2. Талууд үр өгөөжтэй хяналт тавих зорилгоор хамтын ажиллагааны бүсийн өөрийн талын нутаг дэвсгэр болон өөрийн улсын бусад нутаг дэвсгэрийн хооронд тусгаарлах төхөөрөмж байрлуулж, шаардлагатай тохиолдолд хамтын ажиллагааны бүсийн өөрийн хэсэгт эргүүлийн хяналт, шалгалтын төхөөрөмжийг байршуулна.

19.3. Талууд хамтын ажиллагааны бүсийн өөрийн талын хэсгийн тохиромжтой талбайд хил, гаалийн болон хорио цээрийн байгууллага хамтын ажиллагааны бүсэд орж буй зорчигч, тээврийн хэрэгсэл, бараа бүтээгдэхүүнд хяналт шалгалт явуулах барилга байгууламж, хяналтын талбай барьж байгуулна. Шалган нэвтрүүлэх цэг, хорио цээрийн талбай болон байгууламжийг хяналт шалгалт, хорио цээрийн шалгалт хийх шаардлагыг хангаж буйг нотолсны дараагаар ашиглаж эхэлнэ.

19.4. Талууд хамтын ажиллагааны бүс дотор улсын хилийн шугамын өөр өөрийн талд хил, гааль болон хорио цээрийн хяналт, шалгалтын чиг үүргээ хадгалах, онцгой байдлын үед хяналт тавих, хоёр талын бүсүүдийн хоорондын хөдөлгөөнийг түр хугацаагаар хязгаарлахад шаардлагатай байгууламжийг байгуулахаар тохиролцов. Уг байгууламжийг зөвхөн байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдэл, техникийн осол гарах, халдварт өвчин тархах, гэмт хэргийг мөрдөн шалгах зэрэг онцгой байдлын үед, түүнчлэн террорист халдлага, үймээн самуун зэрэг нийгмийн хэв журамд ноцтой байдлаар нөлөөлөх нөхцөл үүссэн үед ашиглах бөгөөд ашиглах үедээ хоёр талын холбогдох гэрээний дагуу нөгөө талдаа урьдчилан мэдэгдэнэ.

ДОЛДУГААР БҮЛЭГ. БУСАД

Хорьдугаар зүйл.

Нэмэлт, өөрчлөлт

20.1. Талууд харилцан тохиролцсоны дагуу тусдаа протокол байгуулах замаар энэхүү хэлэлцээрт нэмэлт, өөрчлөлт оруулж болох бөгөөд энэхүү протокол нь хэлэлцээрийн салшгүй нэг хэсэг байна.

20.2. Талууд энэхүү хэлэлцээрийн хэрэгжилттэй холбоотой, тухайлбал хамтын ажиллагааны бүсийн удирдлага, зохион байгуулалт, хилийн удирдлагын механизм, аюулгүй байдлыг хангах, хил, гаалийн хяналт шалгалт зэрэг асуудлаар нэмэлт протокол байгуулж болно.

Хорин нэгдүгээр зүйл.

Мэдээлэл солилцоо

21.1. Энэхүү хэлэлцээрийн хүрээнд хийгдэх мэдээлэл солилцоо нь талуудын нууц хадгалах, хамгаалах хууль тогтоомжоор зохицуулагдана.

21.2. Талууд хамтын ажиллагааны бүс дэх хөрөнгө оруулалт, үйлдвэрлэл, худалдаа, үйлчилгээ, аялал жуулчлал, халдварт өвчний талаарх статистик мэдээлэл, гэмт хэрэг, хууль бус ажиллагааны нөхцөл байдлын талаарх мэдээлэл, хамтын ажиллагааны бүстэй холбоотой бусад шаардлагатай мэдээлэл болон хамтын ажиллагааны бүсэд нэвтэрсэн иргэдийн талаарх мэдээллийг харилцан солилцоно.

**Хорин хоёрдугаар зүйл.
Маргаан шийдвэрлэх**

22.1. Талууд энэхүү хэлэлцээрийн заалтыг хэрэгжүүлэх, тайлбарлахтай холбогдон гарсан маргааныг хэлэлцэн, зөвшилцөх замаар шийдвэрлэнэ.

**Хорин гуравдугаар зүйл.
Хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох**

23.1. Энэхүү хэлэлцээр нь түүнийг хүчин төгөлдөр болоход шаардлагатай дотоодын журмыг биелүүлсэн тухай сүүлийн мэдэгдлийг дипломат шугамаар хүлээн авсан өдрөөс хүчин төгөлдөр болно.

**Хорин дөрөвдүгээр зүйл.
Хэлэлцээрийн хугацаа, цуцлах**

24.1. Энэхүү хэлэлцээр нь хорин жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр үйлчлэх бөгөөд аль нэг тал нь цуцлах хүсэлтээ нөгөө талдаа бичгээр мэдэгдээгүй бол хэлэлцээрийн хүчинтэй байх хугацаа тав, таван жилээр аяндаа сунгагдана. Хэлэлцээрийг цуцлах хүсэлтийг хүлээн авсан өдрөөс зургаан сарын дараагаар хэлэлцээр хүчингүй болно.

24.2. Хэлэлцээр цуцлагдсантай холбогдон үүссэн асуудлыг талууд харилцан зөвшилцөн шийдвэрлэнэ.

ДЭЭРХИЙГ НОТОЛЖ доор дурдсан нэр бүхий төлөөлөгчид тус тусын Засгийн газраас олгогдсон бүрэн эрхийнхээ дагуу энэхүү хэлэлцээрт гарын үсэг зурав.

Энэхүү хэлэлцээрийг Улсын хотноо ... оны дугаар сарын –ны өдөр монгол, хятад, англи хэлээр тус бүр хоёр хувь үйлдсэн бөгөөд эх бичвэр бүр адил хүчинтэй байна. Эх бичвэр хооронд зөрүү гарсан тохиолдолд англи хэлээрх эхийг баримтална.

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН
ГАЗРЫГ ТӨЛӨӨЛЖ**

**БҮГД НАЙРАМДАХ ХЯТАД АРД
УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫГ ТӨЛӨӨЛЖ**

Гарын үсэг

Гарын үсэг